

Polítiques del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya per digitalitzar la cultura

[\[Versión castellana\]](#)

GERMÀ BUSTAMANTE I GIRALT
Secretaria de Cultura
Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
gbustamanteg@gencat.cat

ENRIC COBO BARRI
Cap del Servei de Coordinació General d'Arxius
Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental
Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
enric.cobo@gencat.cat

JORDI GABALDÀ AZOFRA
Director de l'Àrea TIC
Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
jgabalda@gencat.cat

MARIA DOLORS PORTÚS VINYETA
Cap de l'Àrea de Suport Tècnic
Direcció General del Patrimoni Cultural
Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
mdportus@gencat.cat

JOSEP VIVES I GRÀCIA
Cap del Servei del Sistema Bibliotecari de Catalunya
Subdirecció General de Biblioteques
Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
josepvives@gencat.cat

Opcions

Resum [\[Abstract\]](#) [\[Resumen\]](#)

La inclusió de les polítiques de digitalització ha esdevingut ja una de les prioritats de les polítiques culturals. Internet ha revolucionat la manera de crear i difondre cultura. El Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DCiMC) de la Generalitat de Catalunya ha desenvolupat un seguit d'accions en matèria de digitalització duts a terme per totes les unitats del Departament. Les accions que es duen a terme han de permetre l'accés des de la xarxa a bona part del patrimoni català. Els projectes que es presenten pertanyen a l'àmbit de la digitalització però també de la creació de portals temàtics a partir d'aquests objectes culturals digitalitzats, cercadors d'objectes digitals culturals, etc.

Dins de l'àmbit de les seves competències, el DCiMC també dona suport a les institucions i empreses del sector cultural que tenen projectes de digitalització.

1 Introducció

Barcelona va acollir durant el mes de març de 2010 la "Conferencia Internacional sobre el sector de la exhibición independiente y los retos de la digitalización"; paral·lelament se celebrava a Madrid al mes d'abril el "Seminario europeo sobre bibliotecas digitales y derecho de autor".¹ Aquests dos actes tenien en comú el fet de tractar sobre l'àmbit de la digitalització, però també que els dos esdeveniments tenien lloc dins d'una cimera de la Unió Europea. La celebració d'aquests actes coincidents en el temps dins del marc d'una cimera comunitària permet de fer la primera de les afirmacions d'aquest article: la digitalització és ja, de ple dret, un dels objectius de les

polítiques culturals; i, encara més, comença a tractar-se ja com una política d'estat.

Dia rere dia es coneixen nous projectes de digitalització que ens arriben de tot el món. Les diferents institucions culturals, especialment arxius, biblioteques i museus ja fa temps que treballen en aquest camp, però és precisament ara quan els governs sembla que assumeixin plenament aquests projectes com a bàsics dins de les seves polítiques culturals. Aquestes polítiques s'adrecen en dues direccions: la difusió de la cultura mitjançant la seva disponibilitat a Internet i la consideració de la digitalització com una activitat de futur per a la indústria cultural.

Temes com la gestió dels drets d'autor o les noves formes de negoci a Internet sembla que impulsen d'una manera decidida el que acostumen a anomenar *digitalització*. És ara, per fi, quan es posa sobre la taula la necessitat d'impulsar aquestes polítiques de digitalització en les dues línies que s'esmentaven abans, la difusió de la cultura mitjançant Internet i el foment d'una "nova" indústria cultural.

El desenvolupament d'una política de digitalització és, al nostre entendre, transversal i polièdric. Transversal perquè afecta tots els equipaments culturals, i polièdric perquè té afectacions en diferents àmbits de la gestió cultural (noves formes de difusió, noves oportunitats de negoci per a les indústries culturals, un nou model de gestió dels drets d'autor, una nova manera de relacionar-nos amb el consumidor de la cultura, etc.). En definitiva, la digitalització afecta la majoria dels àmbits de gestió dels nostres equipaments.

Per *digitalització* s'entén en aquest treball qualsevol forma de posar a la xarxa d'Internet un objecte digital d'interès cultural. Ja no es tracta només de passar documents en paper a format digital sinó també d'incloure-hi documents creats ja digitalment o productes creats específicament per a aquest nou mitjà de comunicació.

Tot i així, la digitalització és només la tècnica que ens servirà per aconseguir una fita més important, la translació de les polítiques d'estudi, conservació, promoció i difusió de la cultura al món digital; en definitiva, que la cultura, *també* sigui digital.

Ens endinsem en un món en què se sap com s'ha començat, es trasllada a la xarxa la creació cultural a partir de suports creats, fins ara, en materials analògics. Internet és, però, molt més que un nou suport. Internet influeix en la relació entre l'autor i el seu públic, permet la interacció, facilita la combinació dels llenguatges; en definitiva, permet crear nous llenguatges d'expressió propis, dels quals encara segurament no som conscients. Finalment, ens referim a la cultura digital, en el sentit de "dir alguna cosa més que una cosa feta amb un ordinador: estem apuntat a una forma concreta de tractar el material, a un estat mental determinat en la forma que l'autor construeix el seu producte i el públic interactua amb ell" (Casacuberta, 2001).

No es pot negar que una creació està condicionada pel suport. En aquest sentit es pot donar la raó a Marshall McLuhan (1964) quan afirmava que "el mitjà és el missatge". Però es creu que ja es pot percebre que l'ús de la xarxa Internet ha creat noves formes d'accés a la cultura, de lectura, de veure el món, d'interacció entre les persones, etc. És així que cada cop més s'assisteix al naixement d'obres creades ja des d'Internet amb el llenguatge propi de la xarxa, o, més correctament, amb el llenguatge de les persones que es desenvolupen habitualment en aquest mitjà.

2 La definició d'una política digital dins de les polítiques culturals

D'acord amb els càlculs de la Comissió Europea, el 2004 el món de la cultura creava cinc milions de llocs de treball (el 3,1 % de la població activa de la UE-25). El 2004 representava el 2,6 % dels països de la UE (Comissió Europea, 2008).

Què, com, quan, per què i amb quin cost són algunes de les preguntes que qualsevol política cultural digital hauria de respondre. Entre el Projecte Gutenberg —que alguns consideren la primera biblioteca electrònica (Alvárez; Vives, 2009)— i Europeana, un projecte liderat per la Comissió Europea i amb la voluntat de bastir una biblioteca digital europea, hi ha un projecte que ha actuat com a catalitzador i esperó de les polítiques digitals europees en matèria de cultura, *Google Books*. El projecte original de *Google*, *Google Print Library*, s'anunciava l'octubre de 2004. Se sap que actualment és el programa de digitalització d'iniciativa privada més important del món.

Aquesta iniciativa privada va remoure alguna cosa a la vella Europa. Jean-Nöel Jeanneney (2005), director aleshores de la Bibliothèque nationale de France, expressava la inquietud per aquest projecte i, segons ell, pel problema que podia suposar per al multiculturalisme la presència a la xarxa de només documents de biblioteques anglosaxones. Val la pena reproduir alguns del fragments perquè serveixen perfectament per il·lustrar el moment en què les polítiques digitals passen a ser una qüestió d'estat a Europa:

"Notre dépense annuelle ne s'élève qu'à un millième de celle annoncée par Google. Le combat est par trop inégal. Une autre politique s'impose. Et elle ne peut se déployer qu'à l'échelle de l'Europe. Une Europe décidée à n'être pas seulement un marché, mais un centre de culture rayonnante et d'influence politique sans pareille autour de la planète.
(...)

Partout on évoque, ces temps-ci, l'urgence d'une politique de recherche et d'une politique industrielle de long terme qui assurent, face aux diverses concurrences planétaires dont le dynamisme s'affirme si fort, un avenir à l'originalité de l'Europe : eh bien ! c'est exactement de cela qu'il s'agit, c'est ce défi qu'il nous revient d'affronter. Nous le pouvons, donc nous le devons."

D'aquesta forma, França esperarà el desenvolupament del que ara es coneix com a *Europeana*. Finalment, el 20 de novembre de 2008 la biblioteca digital europea entrava en funcionament.

Malgrat que no es pot parlar encara d'estratègies digitals globals, sí que es pot constatar com tots els governs emprenen accions relacionades amb la digitalització i la virtualització de serveis. A casa nostra, sense anar més lluny, es pot veure com la digitalització s'aplica a la majoria de departaments de la Generalitat: recepta electrònica i història clínica digital; introducció de llibres de text digitals a les escoles; interconnexió de bases de dades d'expedients judicials, etc.

En el camp de la cultura, però, ja fa temps que s'està parlant de la necessitat d'impulsar projectes de digitalització. La Comissió Europea (2006) feia pública la recomanació sobre la digitalització i l'accessibilitat en línia del material cultural i la conservació digital. Aquesta recomanació, per exemple, instava els estats, entre altres accions, a fixar objectius quantitatius per digitalitzar i difondre posteriorment per Internet, com també instava a la creació de la biblioteca digital europea.

A Catalunya, la Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació va encarregar l'any 2008 un estudi per conèixer l'estat de la digitalització de la cultura a Catalunya. Aquest estudi feia un inventari de les iniciatives digitals principals i feia un seguit un recomanacions.

En una línia similar, l'Estat espanyol, a través del Ministerio de Cultura ha creat la Comisión Española sobre la Digitalización y la Accesibilidad en Línea del Material Cultural y la Conservación Digital (*CEDALMAC*) amb l'objectiu d'assessorar el Ministeri amb relació a les polítiques digitals i que recentment va elaborar el Plan nacional de digitalización y acceso a contenidos digitales (2008).

3 Projectes de digitalització del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació

Els darrers anys, totes les unitats del DCiMC han dut a terme diverses actuacions relacionades amb la digitalització d'expressions culturals, la difusió mitjançant portals temàtics o la creació d'objectes digitals culturals. Tot seguit es destaquen alguns d'aquests programes. Per raons d'espai només es fa referència als projectes dependents de la Secretaria de Cultura del DCiMC, és a dir, s'exclouen els corresponents a la Secretaria de Mitjans Audiovisuals que mereixen, certament, tractar-se en un altre treball. Només es recorda la importància que ha tingut el desenvolupament de *TV3 a la carta*, un dels primers serveis que es van crear al món de difusió de continguts a Internet d'una televisió pública.

Un exemple concret de com s'incorpora l'àmbit digital en les polítiques del DCiMC es constata en la redacció del tot just aprovat Pla d'equipaments culturals de Catalunya (PECCat).

Inclòs als principis rectorals del PECCat 2009-2019, hi ha una referència explícita a les tecnologies digitals, concretament en aquests termes: incorporar el paradigma tecnològic i digital en la concepció dels equipaments, tant pel que fa a les característiques de les instal·lacions com a la concepció dels espais i la previsió d'activitats i usos dels equipaments.

Aquesta premissa es fonamenta en una successió d'arguments inapel·lable: si enguany ja ningú no pot posar en dubte les transformacions que les tecnologies digitals han provocat sobre l'accés a la cultura, als continguts i a les experiències culturals, un exercici de planificació d'equipaments culturals del segle XXI ha d'incorporar plenament aquest nou paradigma. El nou escenari tecnològic i digital planteja noves oportunitats, així com molts reptes i incerteses que no es poden obviar o menysvalorar. Si les tecnologies digitals han transformat la cultura, els equipaments culturals, en tant que "contenidors" i "propagadors" de cultura han d'evolucionar en paral·lel a aquesta transformació.

Creiem que els projectes que aquí es presenten es poden agrupar en tres grups o nivells amb relació al servei que ofereixen i que certament es poden veure com una forma de determinar línies d'actuació per fomentar la cultura en entorn digital.

Del primer nivell formarien part projectes que nodreixen d'objectes digitals, garanteixen l'accés públic i el preserven per al futur. Un segon grup de projectes té com a funció facilitar l'accés a objectes digitals físicament localitzats en servidors diferents; és el cas del cercador o els recollidors. Finalment, s'albira ja una nova generació de productes culturals que tenen com a objectiu la interconnexió d'objectes digitals o informacions textuals mitjançant un discurs expositiu determinat. En aquest darrer grup es fa referència als portals temàtics de difusió patrimonial que permeten presentar un coneixement elaborat a partir de les dades disponibles sobre un tema determinat.

3.1 El patrimoni cultural, a la xarxa

Un dels objectius de la Direcció General de Patrimoni és la difusió dels elements patrimonials del país. Internet és una finestra idònia per convidar les persones interessades a visitar els rics elements patrimonials de Catalunya. Els projectes que es desenvolupen en aquesta línia tenen en compte molt especialment l'usuari no expert, però

mantenen sempre el rigor i completesa de les descripcions.

3.1.1 [Patrimoni.gencat](#)

El portal [Patrimoni.gencat](#) està destinat a difondre el patrimoni cultural català en un format innovador. Utilitza especialment recursos audiovisuals, com ara vídeos, gigafotos, panoràmiques o reconstruccions en 3D. També ofereix serveis per facilitar i atreure la visita i la utilització del patrimoni, com ara: agenda, rutes, cercadors o reportatges. En el vessant informatiu, ha recollit en primícia descobertes com la mènsula romànica de l'església de Sant Joan de Lleida o els treballs de restauració del sepulcre de Pere el Gran.

[Patrimoni.gencat](#) va posar-se en marxa el mes de juliol de 2008 i actualment es troba en la segona fase, que potencia el seu vessant de xarxa social 2.0 amb el [pat.club](#), i els canals oberts a [Facebook](#), [Flickr](#), [Youtube](#) o [Twitter](#).

Actualment inclou:

- 30.000 visites mensuals.
- 70 reportatges monogràfics amb 50 elements multimèdia i 900 notícies.
- *Facebook*: 5.000 seguidors en diferents formats i interacció diària amb els usuaris.
- *Twitter*: més de 300 seguidors.
- *Flickr*: més de 1.200 fotografies compartides, més de 13.000 visites, 270 contactes, participació massiva en els concursos que s'hi proposen.
- *YouTube*: 38 vídeos, més de 15.000 visites, més de 100 subscriptors.
- *Google Maps*: més de 90 rutes geolocalitzades *Google Earth*, una quinzena d'edificis patrimonials en 3D.

3.1.2 [Patmapa](#)

Patmapa, que es posarà en marxa durant el 2010, consisteix en un cercador integral del patrimoni cultural català. Ofereix una cerca conjunta a diferents bases de dades i presenta els resultats sobre el mapa amb la informació de cada element i les recomanacions a d'altres que hi tenen relació geogràfica o temàtica.

És un nou model de web, basat en el web semàntic que és associatiu, relacionat i integrat. En aquesta primera etapa s'han utilitzat quatre fonts d'informació: inventaris de patrimoni arquitectònic i arqueològic, museus i col·leccions, banc d'imatges de la Generalitat i contingut textual del llibre *Això és Catalunya* (2009) connectades en aquesta xarxa de llenguatges i amb una interfície pensada per accedir a aquest coneixement.

Selecciónant un punt sobre un mapa, desplaçant una línia de temps, escrivint una paraula dins un cercador o triant un tema o un poble, l'usuari de *Patmapa* pot saber quants museus hi ha a Catalunya, quins fons tenen, quins horaris fan, els monuments més destacats o els jaciments que s'amaguen al seu subsòl, entre moltes altres dades.

Patmapa és un projecte de llarg recorregut. A curt termini és previst enriquir els continguts afegint-hi noves fonts, incorporant-hi propostes de rutes i rutes personalitzables, web mòbil o millora de material audiovisual, entre d'altres.

- 24.000 fitxes de béns arquitectònics.
- 14.000 fitxes de béns arqueològics.
- Georeferenciació dels museus i col·leccions de Catalunya, així com de 50.000 monuments i jaciments arqueològics i museus.
- Més de 300 fitxes de poblacions.
- Més de 50.000 imatges.

3.2 Arxius

3.2.1 *El Pla Bruniquer, restauració i digitalització de documents*

Les polítiques de digitalització són un element clau en el conjunt de polítiques arxivístiques d'un país. De fet, són un instrument estratègic de les direccions dels sistemes d'arxius, ja que permeten visualitzar-ne la feina més enllà dels instruments i canals tradicionals. La digitalització a gran escala, com es veurà més endavant, és un concepte relativament jove. Aquest fet ha generat situacions certament curioses per les dificultats de les institucions de discernir entre avantatges i inconvenients de la digitalització.

El programa "Esteve Gilibert Bruniquer" de preservació del patrimoni documental de Catalunya es va iniciar l'any 2006 amb la missió de donar suport als arxius comarcals i l'ANC amb les tasques d'organització, preservació i conservació de la documentació que es conserva en els arxius. Bruniquer és el nom, la denominació d'un projecte ambiciós de preservació del patrimoni documental de Catalunya liderat per la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental.

Els beneficiaris del Pla són qualsevol arxiu de la Xarxa d'Arxius Comarcals (XAC) i, indirectament, l'ANC ja que es beneficia d'actuacions emmarcades en aquest pla, independentment, com els arxius comarcals, de les actuacions que duu a terme amb el seu pressupost. Des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental (SGAiGD)

s'externalitzen les tasques relacionades amb la preservació del nostre patrimoni documental mitjançant el procediment de concursos i negociats públics. Així, qualsevol director/a d'un arxiu comarcal pot sol·licitar la digitalització de la documentació que consideri pertinent. Cada mes de desembre s'activa el procediment de sol·licitud de participació en el Pla de digitalització de l'any següent tal com s'exposa a la *Guia de digitalització*.

Fins a l'any 2005 no apareix definit un pla de digitalització corporatiu per als arxius comarcals. Només es feien actuacions puntuals, atomitzades i amb desconexió entre elles. A partir de l'any 2005 l'SGAI GD crea un pla que integra polítiques comunes de digitalització a la XAC i l'ANC i es concreta una inversió anual en digitalització. En aquest context es planteja la necessitat de definir un pla de digitalització que incorpori els paràmetres i criteris bàsics per a qualsevol procés de digitalització.

El Pla neix amb els objectius següents:

- Facilitar les tasques d'organització, conservació i preservació de la documentació dels arxius.
- Normalitzar les diferents accions i treballs de digitalització, incorporant-hi criteris i estàndards comuns.
- Potenciar el tractament de la documentació dels fons documentals que es conserven en els arxius i la preservació en el decurs del temps i potenciant la consulta i difusió a la ciutadania.
- Promocionar projectes de digitalització de qualsevol document d'arxiu i la seva difusió a través del web o altres canals de comunicació i difusió.

El Pla de digitalització disposa de dos instruments fonamentals: l'estudi del dimensionament digital elaborat el febrer del 2008 per l'SGAI GD i la *Guia de digitalització de la XAC*. Aquests documents han permès aplicar el Pla de forma eficient i s'han obtingut resultats molt positius des del punt de vista quantitatiu i qualitatiu.

La *Guia de digitalització de la XAC* és un instrument clau per a l'èxit del Pla i suposa la normalització i homogeneïtzació de la dispersió de criteris i pautes existents en les diferents actuacions de digitalització que es produïren en la XAC al llarg dels anys, tot i que per ser coherent, aquesta diversitat en criteris i pautes era comuna a altres institucions i ens els darrers anys. Poques institucions, i menys arxius, disposen de plans de digitalització que garanteixin un desenvolupament eficient dels diferents projectes de digitalització que ha d'executar una institució. La Guia aporta les pautes que s'han de seguir en l'execució dels projectes de digitalització i estan fonamentades en les recomanacions redactades pels organismes internacionals. L'estandardització dels protocols de treball i l'ús de la tecnologia adequada asseguren la usabilitat, la interoperabilitat dels sistemes i, en definitiva, el futur de les digitalitzacions.

També serveix de base per elaborar els requeriments tècnics dels plec de contractació dels concursos públics per externalitzar les tasques de digitalització. A més, la Guia defineix la qualitat dels resultats que s'exigeixen a les empreses adjudicatàries dels concursos. L'SGAI GD utilitza aquesta guia com a pauta per garantir el compliment d'aquestes bones pràctiques en la planificació i l'execució de les digitalitzacions.

En molts casos la digitalització pot evocar praxis errònies en les quals les xifres siguin un tot i provoquin discursos excessivament "polítics", en què s'amaguin altres indicadors fonamentals d'un procés de digitalització. Només cal preguntar-se quantes institucions digitalitzen seguint un pla de digitalització, amb objectius definits, terminis d'execució, anàlisi de resultats, etc. L'SGAI GD endegà el Pla l'any 2006 amb uns objectius molt definits a curt termini i que han anat incorporant els objectius i indicadors de mitjà i llarg terminis. Els resultats que a continuació s'exposen són fruit de l'anàlisi qualitativa i quantitativa:

- *Anàlisi qualitativa*

Per valorar els resultats del Pla és necessari fer una anàlisi quantitativa, però també qualitativa. Les xifres, molt valorades a l'hora de fer una bona campanya de màrqueting en l'àmbit intern de cada institució o per exposar les excel·lències de cada institució portes enfora, s'han de matissar, s'han d'analitzar científicament i s'hi han d'incorporar els factors de correcció necessaris en funció de les dades qualitatives recollides.

- Normalització dels treballs i accions prèvies a la digitalització.
- Normalització de la revisió i control de la digitalització.
- Homogeneïtat dels formats de captura i dades descriptives.
- Preservació de formats a llarg termini.

- *Anàlisi quantitativa*

Des del punt de vista de la difusió dels resultats i de les accions derivades del màrqueting d'aquestes polítiques de digitalització, és evident que les xifres són referències essencials i molt entenedores per al públic en general. Si bé els resultats qualitatius estan vinculats a aspectes més tècnics i conceptuals i valorats per professionals coneixedors del sector, els usuaris dels arxius i el públic en general es mouen per indicador numèrics.

El creixement ha duplicat els valors inicials en un any i mig. La previsió per a finals de 2009 és que se sobrepassin els 5 milions de documents digitalitzats entre l'ANC i la XAC. Actualment estem parlant d'un total de més de 3.600.000 documents. D'aquests documents, 560.585 corresponen a documents de premsa.

A partir de l'any 2006, any d'inici del Pla Bruniquer, es produeix un important creixement de la inversió ordinària en digitalització, fet que consolida la línia pressupostària i dona seguretat a la política de digitalització de l'SGAI GD.

3.2.2 [Arxius en línia](#)

El projecte *Arxius en línia*, operatiu des del gener d'enguany, té com a objectiu facilitar als ciutadans i als professionals (investigadors, periodistes, genealogistes, personal docent, etc.) l'accés a la informació referent als fons i documents que conserven els arxius catalans.

Actualment els documents digitalitzats de l'Arxiu Nacional de Catalunya i dels arxius que configuren la Xarxa d'Arxius Comarcals sumen uns 5.500.000, que representen més de 28 terabytes d'informació.

També s'ha creat l'aplicació [ANC@ula](#), que posa a l'abast de tothom a través d'Internet una selecció de més de 5.000 imatges de documents del fons de l'Arxiu Nacional de Catalunya. Es tracta d'una eina educativa especialment adreçada a les escoles i instituts de Catalunya.

3.2.3 [Premsa històrica digitalitzada](#)

Dins del projecte global *Arxius en línia*, en destaca la part destinada a fer accessible l'important patrimoni que representen les col·leccions de premsa històrica que conserven els arxius catalans. Aquestes col·leccions són d'interès per a una àmplia majoria de ciutadans i ciutadanes a la vegada que representen una important font de coneixement i estudi de la nostra història. La plataforma permet fer les consultes en català, aranès, castellà, anglès i francès.

En aquests moments hi ha accessibles 478.000 imatges de premsa digitalitzada i 335 revistes de la Xarxa d'Arxius Comarcals, entre les quals es troben: *Eco de Granollers* (1883-1883); *El Ripollès* (diferents períodes entre 1881 i 1967); *Heraldo de Tortosa* (1924-1937); *La Crònica de Valls* (1905-1936); *La Montanya* (1914-1923), de Camprodon, o *Pàtria i Treball* (1917-1923), de Sant Feliu de Llobregat.

3.2.4 [La digitalització dels "papers de Salamanca"](#)

Un exemple interessant que permet visualitzar la importància de la digitalització és el retorn dels documents catalans de Salamanca. Tot el procés es basa, entre altres connotacions històriques, socials i legals, en la digitalització dels documents i el lliurament consegüent a la Generalitat de Catalunya que no es produeix sense disposar del milió de documents digitalitzats. Per tant, i a títol de reflexió, en un escenari en el qual la digitalització no hagués estat possible, la discussió i confrontació pel retorn, probablement haurien adquirit un to més cru i tancat encara.

Entrant en qüestions tècniques, la digitalització proposada va seguir els criteris ordinaris d'un projecte de digitalització en el marc dels arxius del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, incorporant als criteris de la *Guia de digitalització* alguns elements addicionals per les característiques de la documentació, el protocol de retorn i la necessitat d'una verificació doble dels resultats (Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació i Ministerio de Cultura). En total s'han digitalitzat 1.000.000 de documents de diferents formats, i se n'ha lliurat una còpia digital al Centro Documental de la Memoria Històrica de Salamanca.

3.2.5 [Pla d'ocupació de digitalització \(POD\)](#)

El Pla de d'ocupació de digitalització (POD) emmarcat en el Projecte Impuls del Departament de Treball ha suposat alhora un repte i una oportunitat com un espai vital per al desenvolupament de polítiques actives de treball vinculades amb les noves tecnologies. Una de les mesures implementades per assolir aquest objectiu ha estat la posada en marxa d'un pla d'ocupació de digitalització del patrimoni documental català, mitjançant la signatura d'un conveni marc de col·laboració entre el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació i el Departament de Treball. El projecte neix amb la doble missió de generar uns actius professionals relacionats amb el sector de la digitalització i incrementar el patrimoni documental digitalitzat de Catalunya.

El Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, especialment a través de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental i la Xarxa d'Arxius Comarcals, s'encarrega:

- a) D'aportar la capacitat operativa, logística, tècnica i de suport.
- b) De facilitar l'espai, els recursos materials i tecnològics de què disposa.
- c) De dur a terme la formació en la part tecnològica, arxivística i de tractament previ de preparació de la documentació.
- d) De gestionar o donar suport a la formació professionalitzadora.

El Pla d'ocupació està adreçat a les entitats locals de Catalunya i les seves entitats dependents o vinculades en matèria d'ocupació o desenvolupament local. El projecte consisteix en la digitalització dels documents en general, sense restriccions. Tanmateix, des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental s'ha recomanat que en aquesta fase se centrés en els documents de caràcter històric dipositats als arxius comarcals i municipals. El POD té com a objectiu arxivístic digitalitzar la documentació històrica i essencial per a les institucions amb la intenció de preservar i difondre aquest patrimoni. La documentació activa i la de caràcter administratiu no haurien de ser l'objecte del POD per les dificultats d'incorporar els elements propis de la documentació electrònica (autenticitat, integritat, etc.) i per la necessitat, agradi o no, de disposar d'un sistema de gestió documental el suficientment

desenvolupat per garantir una digitalització eficient, que integri els documents digitalitzats en el sistema de gestió documental i que no representi la simple "fotocòpia" de document. En aquest punt, i com que l'ordre TRE/84/2010 no limitava la documentació susceptible de ser digitalitzada i respectant l'autonomia de l'administració local, des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental simplement s'ha recomanat la directriu de digitalització de la documentació de caràcter històric.

Des del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació s'han definit uns criteris mínims que garanteixin uns resultats de qualitat i facilitin el desenvolupament del Pla de forma eficient i productiva. La diversitat de maquinari per digitalitzar i la tipologia dels formats fa que definir un model únic d'estació de treball de digitalització esdevingui complicat. En aquesta línia, s'ha treballat amb l'Àrea de Tecnologies de la Informació i Comunicació del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació per definir uns requeriments mínims del maquinari i programari que han de tenir les entitats sol·licitants del Pla per garantir-ne un desenvolupament normal. En funció del que recomana la *Guia de digitalització* de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental i la tipologia dels formats de documents susceptibles de ser admesos dins del POD, s'ha elaborat una relació amb els diferents escenaris resultants possibles. Alhora, dins de cadascun d'aquests escenaris, s'especifiquen les característiques mínimes, quant a maquinari i programari, que han de tenir aquests equips per garantir l'obtenció dels formats finals de documents desitjats.

El POD és una oportunitat, una acció positiva en el seu conjunt, assolidora dels objectius bàsics i sobre la qual s'ha de reflexionar per construir models de digitalització que incorporin una planificació a curt, mitjà i llarg terminis, on l'arxiver/a sigui un veritable referent. Les organitzacions, i no només els arxius, han de garantir que la digitalització no resti amagada en un mar de bytes, sinó que sigui un element vital i clau en les polítiques de difusió. A més, els volums de documents digitalitzats fa necessària una política de preservació i seguretat que garanteixi la recuperació immediata dels documents en els formats de consulta o de conservació.

3.3 Museus

En el marc del Pla e-Patrimoni, la Direcció General del Patrimoni Cultural ha posat en marxa set projectes amb l'objectiu de millorar la informació sobre el patrimoni cultural català a Internet i enfortir-ne la projecció internacional. Els projectes que s'hi exposen van en la línia de les darreres tendències que relacionen la museística i la tecnologia amb la difusió del patrimoni, combinació que desenvolupa el que ja s'anomena *patrimoni digital* o *patrimoni cultural digital* (Parry, 2005).

3.3.1 *Museus en línia*

Museus en línia té com a objectiu posar a l'abast del públic a través d'Internet el catàleg digitalitzat dels museus catalans. El nou espai web permet fer cerques simples i avançades per diferents criteris (museu, tipologia de l'objecte, autor, estil, datació, tècnica, etc.) entre més de 230.000 objectes, dels quals 107.000 tenen imatges associades, de 42 museus d'arreu de Catalunya. De manera progressiva, el web anirà incorporant les dades de la resta de museus catalans. Tota la interfície està disponible en tres idiomes: català, castellà i anglès.

Aquesta informació, que fins fa poc no es podia consultar si no era en el mateix museu o en publicacions impreses, ha vist ampliades les possibilitats de difusió amb la presència a Internet. El Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació administra una base de dades centralitzada, on s'aplega una còpia de la documentació dels museus participants, a partir de la qual es genera la informació que apareix a *Museus en línia*. Les dades dels objectes són, per tant, les que proporciona cada museu.

3.4 Arquitectura - Arqueologia - Paleontologia

3.4.1 *Pat.arquitectura*

Pat.arquitectura és un lloc web especialitzat en els elements més destacats de l'arquitectura de Catalunya, ja siguin edificis o conjunts arquitectònics, parcs o d'altres tipologies. Inclou des de mostres d'arquitectura ibèrica, com els Vilars d'Arbeca, fins a edificis contemporanis, com la torre Agbar o el Mercat de Santa Caterina.

Un dels valors és que actualitza i amplia el criteri del que avui es pot considerar patrimoni arquitectònic i inclou també les últimes creacions arquitectòniques destacades. El web presenta els continguts de forma innovadora i atractiva, amb una línia del temps en 3D que porta l'usuari als diferents edificis, i els diversos punts de vista des dels quals es pot conèixer una construcció, com ara la història, qui el va construir o qui hi va viure. La informació s'acompanya de serveis per facilitar la visita, com informació turística o sobre l'entorn.

També hi ha material multimèdia de cada element amb vídeos i panoràmiques en 360º fetes expressament perquè des de la pantalla de l'ordinador es pugui passejar per l'interior de les Drassanes de Barcelona o del Monestir de Poblet.

És previst que quan el web es posi en marxa, els pròxims dies, contingui:

- 50 monogràfics en català, castellà i anglès de 50 monuments rellevants del patrimoni arquitectònic català.

- 19 vídeos en català, i subtitulats en castellà i anglès.
- Més de 1.000 fotografies dels 50 monuments destacats.
- 137 panoràmiques.
- 21 mapes (a través de *Google Maps*) de localització dels monuments.
- Més de 700 referències bibliogràfiques.
- Més de 750 enllaços externs d'informació relacionada.
- 200 personatges vinculats a la història i construcció dels monuments.

3.4.2 [eGIPCI](#)

El programa de Gestió Integral del Patrimoni Cultural Immoble (eGIPCI) és una eina per gestionar el patrimoni cultural orientada essencialment a institucions, entitats, professionals i empreses. És un projecte que té com a objectiu millorar i ampliar l'accés a la informació sobre el patrimoni arqueològic, arquitectònic i paleontològic, i incorporar-hi elements de valor afegit com ara un visor cartogràfic. El sistema ofereix condicions d'accés personalitzades a partir de les necessitats pròpies dels projectes o la institució, l'entitat o la persona que formula la consulta.

L'abast funcional del projecte inclou:

- La consulta de la cartografia associada a la gestió del patrimoni. La cartografia de referència procedeix de l'Institut Cartogràfic de Catalunya i altres organismes.
- La realització de diferents operacions i consultes especials per a anàlisi i estudis.
- La consulta detallada sobre l'estat de tramitació de les sol·licituds de permís d'intervenció arqueològica presentades al Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació per ajuntaments, empreses i professionals, entre d'altres.

El Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació vol fer créixer aquest sistema i oferir noves eines per millorar la productivitat de totes les parts implicades en les tasques referents a la gestió del patrimoni immoble, i per facilitar un espai de col·laboració al conjunt d'actors que hi intervenen.

Actualment inclou:

- 24.000 fitxes de béns arquitectònics inventariats.
- 14.000 fitxes de béns arqueològics inventariats.
- Accés a tota la cartografia de Catalunya.
- Georeferenciació de 50.000 monuments i jaciments arqueològics.

3.5 Biblioteques

Els eixos de treball en matèria de digitalització es basen en les accions que es duen a terme des de la Biblioteca de Catalunya i també de la Subdirecció General de Biblioteques. La Biblioteca de Catalunya ha estat pionera en el desenvolupament de projectes de digitalització del patrimoni bibliogràfic (*ARCA*, etc.) i també participa en projectes que duu a terme amb altres institucions com el CBUC o el CESA (*RACO*, *Memòria Digital de Catalunya*, etc.).

La Subdirecció General de Biblioteques ha centrat els esforços a donar suport a projectes de digitalització de biblioteques públiques, biblioteques especialitzades i altres institucions culturals (*Passionàrium*, *Casal Lambda*, *Centre Excursionista de Catalunya*, etc.), i també dona suport econòmic per digitalitzar revistes d'interès cultural que es dipositen a *RACO*.

3.5.1 Participació en el programa *Google Llibres*

Google ja ha digitalitzat més de 60.000 documents del fons de la Biblioteca de Catalunya en el marc de l'acord entre ambdues parts anunciat a principis de 2007. D'aquests 60.000 documents, prop de 50.000 ja estan disponibles en línia. Per mitjà d'aquest acord, la Biblioteca de Catalunya es va adherir al Projecte de Biblioteques de *Google* ([Google Llibres](#)) per digitalitzar els llibres dels seus fons no subjectes a drets d'autor i posar-los a l'abast dels usuaris d'Internet. És previst que *Google* digitalitzi els pròxims mesos fins a un total de 100.000 llibres del fons de la Biblioteca de Catalunya.

Entre els títols que ja estan disponibles en línia es troben: *Don Joan de Serrallonga*, de Víctor Balaguer (1868); *Cuentos del avi*, de Serafí Pitarra (1867); *Crònica Catalana*, de Ramon Muntaner (traducció al castellà d'Antoni de Bofarull, 1860); *Diccionario catalán-castellano*, de Magí Ferrer (1854); *Poesias*, de Joaquim Rubió i Ors, lo Gaiter del Llobregat (1841); *Espill o Llibre de les dones*, de Jaume Roig (1865), *El criterio*, de Jaume Balmaes (1862), *Commentaria sive glossemata ad vtiliorem qvanda mex constitvtionibvs*, de Francesc Ferrer i Nogués (1617), o *Los Trovadors modernos: col·lecció de poesias catalanas compostas per ingenis contemporáneos* (1859), una col·lecció de poesies catalanes publicades per Salvador Manero el 1859.

La Biblioteca de Catalunya va ser una de les primeres biblioteques europees a participar en el projecte, juntament amb d'altres com la Biblioteca de la Universitat d'Oxford i la Biblioteca Històrica de la Universitat Complutense de

Madrid. A més, disposa d'un fons de més de tres milions de documents en diferents suports, com ara llibres, revistes, diaris, manuscrits, gravats o enregistraments sonors. Té com a funcions recollir, conservar i difondre la producció bibliogràfica catalana; vetllar per la conservació i difusió del patrimoni bibliogràfic, i tenir la condició de centre de consulta i recerca científica de caràcter universal.

3.5.2 Portals i repositoris digital

Entre les iniciatives vinculades amb l'entorn digital, la Biblioteca de Catalunya lidera els projectes cooperatius *Arxiu de Revistes Catalanes Antiques* ([ARCA](#)) i *Patrimoni Digital de Catalunya* ([PADICAT](#)), tots dos en funcionament des del 2006.

- *ARCA* és un portal de revistes digitalitzades que ja no es publiquen, creat cooperativament per oferir col·leccions completes, fet que el singularitza respecte d'altres iniciatives.

Està format per una vintena d'institucions col·laboradores i ofereix accés a prop de 250 títols de publicacions impreses i manuscrites de totes les temàtiques, entre els quals alguns de ben coneguts com *Destino*, *Els Quatre Gats*, *la Cucafera*...

Conté més de 500.000 pàgines amb previsió d'arribar fins a 1.000.000 a finals del 2010-inicis del 2011. La mitjana mensual de consultes a *ARCA* és de 120.000.

- *PADICAT* és un sistema d'informació que consisteix a capturar, processar i donar accés permanent a la producció web catalana. Es basa a:
 - Compilar massivament els recursos digitals publicats en obert a Internet.
 - Impulsar el dipòsit sistemàtic de la producció web de les entitats catalanes.
 - Promoure línies de recerca per mitjà de la integració temàtica dels recursos digitals de determinats esdeveniments de la vida pública catalana.

El maig de 2010 conté 17.063 webs, 22.931 captures (versions), que representen 186 milions de fitxers i 7,5 TB d'espai. Entre les captures que s'han fet es troben les de museus de Catalunya, portals de folk-rock o webs relacionats amb les campanyes electorals dels darrers quatre anys.

La Biblioteca de Catalunya, conjuntament amb el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya impulsa també els repositoris cooperatius *Memòria Digital de Catalunya* (*MDC*), de col·leccions històriques digitalitzades, i *Revistes Catalanes en Accés Obert* (*RACO*), de publicacions erudites i científiques catalanes en curs de publicació.

- *MDC* és un dipòsit de la Biblioteca de Catalunya que, a més d'*ARCA*, manté diverses col·leccions històriques:
 - 285 cartells de la Guerra Civil espanyola i d'altres temàtiques (comercials, d'espectacles, etc.) i èpoques.
 - 133 enquadernacions artístiques dels fons Miralles i Espona.
 - 6.000 documents de l'epistolari i originals d'obra literària de Joan Maragall.
 - 9.800 imatges estereoscòpiques en plaques de vidre del fotògraf Josep Salvany i Blanch (Martorell, 1866 - Barcelona, 1929).
 - 101 incunables.
 - 270 llibres impresos, segles ^{XVI}-^{XVIII}.
 - 201 llibres impresos, segles ^{XIX}-^{XX}.
 - 375 manuscrits medievals i moderns.
 - 501 mapes de tot el món, i especialment de Catalunya, dels segles ^{XVII} a la primera meitat del segle ^{XX}.
 - 323 materials gràfics; conté estampes miscel·lànies, tant de gravat noble (calcografia, xilografia) com de tècniques més populars (litografia, fotogravat). Destaca la col·lecció completa de proves d'estat dels *Caprichos* de Goya, anteriors, doncs, a la primera edició oficial del recull. Inclou també dibuixos originals de diferents artistes.

3.5.3 La contribució catalana a *Europeana*

La Biblioteca de Catalunya ha dut a terme la traducció catalana d'*Europeana*, la biblioteca multimèdia digital impulsada per la Comissió Europea que va néixer a finals del 2008. La Biblioteca de Catalunya n'és membre des de la creació i hi ha aportat més de 10.000 objectes digitals, entre els quals hi ha manuscrits, incunables, fotografies i enquadernacions artístiques.

Entre les col·leccions digitalitzades aportades per la Biblioteca de Catalunya a *Europeana*, es troben:

- 128 manuscrits, com les *Homilies d'Organyà* (aprox. 1203), diverses cròniques catalanes entre les quals, la *Crònica* de Bernat Desclot (del s. ^{XIV}) o manuscrits de Ramon Llull (del s. ^{XV}).

- Prop de 100 incunables, com l'*Arbre de la Ciència* de Ramon Llull, les *Constitucions de Catalunya* de 1493 i el *Llibre de les Dones* de Francesc Eiximenis del 1495.
- 9.800 plaques fotogràfiques de Josep Salvany, d'entre 1911 i 1926, que permeten fer un recorregut per la crònica social i cultural de la Catalunya de principis del segle xx. Corresponen a imatges d'esglésies, monestirs, creus de terme, esports de muntanya, paisatges, fonts, retrats de la gent del carrer i dels amics i familiars del fotògraf. Vistes del Tibidabo, de la Sagrada Família, del Parc Güell de l'època que es va construir, de la plaça de la Universitat nevada, de festes populars, com el Carnestoltes de l'any 1924 al passeig de Gràcia.
- 124 enquadernacions artístiques d'Hermenegildo Miralles. Inclouen la digitalització de l'enquadernació i en alguns casos els dissenys i estudis artístics previs. Corresponen principalment a enquadernacions de finals del segle XIX i principis del xx.

3.5.4 *Eureca!*

La Subdirecció General de Biblioteques ha posat en funcionament el cercador d'internet *Eureca!* (*Enllaç Unificat a Recursos Electrònics de Catalunya*), amb l'objectiu de facilitar l'accés a documents digitalitzats per institucions catalanes.

Eureca! funciona de manera similar a la biblioteca digital *Europeana*, ja que incorpora automàticament les dades que identifiquen un determinat document digital i permet localitzar la pàgina original on es pot trobar el document seleccionat.

Permet trobar documents digitalitzats penjats en els diferents servidors de les institucions de manera que, si fins ara s'havien de visitar diferents pàgines i anar buscant en cadascuna de les col·leccions, ara en una sola cerca es pot accedir a tots els documents de les diferents institucions. D'aquesta manera, si, per exemple, se cerca informació sobre cartells de la Guerra Civil, apareixen fins a 883 resultats de diferents procedències. Si es busca informació sobre Jacint Verdaguer es troben fins a 140 resultats, que inclouen des de cartes seves dipositades a la Biblioteca de Catalunya fins al cementiri on es troba enterrat, amb informació recollida per l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

Eureca! permet la cerca de qualsevol tipus de document digitalitzat com ara llibres, fotografies, mapes, cartells, etc., dels quals prèviament s'hagin incorporat les dades bàsiques d'identificació, com ara títol, autor, matèria... Actualment s'hi poden trobar referències de més de 170.000 objectes digitals.

3.5.5 *Distribució en línia de llibres electrònics a les biblioteques*

El Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació ha iniciat la introducció del llibre electrònic a les biblioteques catalanes. En una primera fase, durant el 2010 s'han distribuït un total de 28 aparells lectors de llibres electrònics amb 249 obres en català, castellà i anglès a 19 biblioteques del Sistema de Lectura Pública de Catalunya i a la Biblioteca de Catalunya. L'objectiu d'aquesta iniciativa és introduir aquesta nova tecnologia a les biblioteques públiques i avaluar-ne l'acceptació dels usuaris. També es vol fomentar el desenvolupament de col·leccions digitals de llibres electrònics de les editorials catalanes i un model de negoci especialment dirigit a les biblioteques del país.

D'aquesta forma, l'usuari de la biblioteca fa el préstec del dispositiu, per mitjà del qual pot accedir a 110 obres en català de l'editorial Edi.cat, 92 obres en castellà i 47 en anglès. Els títols en castellà i anglès corresponen a llibres clàssics de domini públic, és a dir, lliures de drets.

De forma paral·lela, el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació ha establert ja un seguit de contactes amb editorials i empreses tecnològiques per desenvolupar una plataforma informàtica que permeti la descàrrega directa del llibre electrònic mitjançant el web de les biblioteques en règim de préstec. És previst que aquesta plataforma estigui en funcionament durant el 2010. El Departament oferirà a totes les biblioteques del Sistema Bibliotecari de Catalunya la possibilitat d'incorporar-se a aquest projecte perquè hi puguin dipositar els fons electrònics.

3.6 Difusió artística

3.6.1 *L'Anella Cultural: la interconnexió dels equipaments culturals*

L'Anella Cultural va iniciar-se l'any 2007, amb l'impuls conjunt del Govern de la Generalitat de Catalunya, la Fundació I2CAT, Transversal, consorci de municipis i el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, institucions a què s'afegí el Gran Teatre del Liceu.

Actualment coordinat des de la Subdirecció General de Difusió Artística, l'Anella Cultural és un projecte d'innovació tecnològica i cultural que interconnecta equipaments culturals de Catalunya amb banda ampla, per inserir les noves tecnologies i el llenguatge audiovisual als circuits de creació, producció i difusió culturals que, entre altres

actius, permet la interacció i la bidireccionalitat en el circuit d'emissors-receptors.

L'Anella Cultural és, doncs, un sistema integrat de gestió de continguts culturals, de digitalització, codificació i transport del senyal. El sistema està format pels gestors culturals dels municipis i equipaments culturals que en formen part, els operadors que transporten els continguts i les organitzacions que asseguren l'estabilitat del sistema.

Aquesta xarxa permet la transmissió en directe de les activitats culturals a diferents centres, la videoconferència, els arxius digitalitzats sota demanda i l'experimentació de nous formats d'esdeveniments basats en la interactivitat.

Des de la posada en marxa de l'Anella Cultural, a finals de l'any 2007, fins ara, una vintena d'equipaments culturals de diferents ciutats catalanes, així com Palma de Mallorca, han acollit activitats en el marc d'aquest sistema. Són les següents:

Ciutats i equipaments connectats amb banda ampla: Reus (Teatre Fortuny, Teatre Bartrina, Centre d'Art Cal Massó, Biblioteca Xavier Amorós), Granollers (Museu de Granollers, Teatre-Auditori Roca Umbert), Lleida, Olot (Teatre Principal, Can Trinxeria), Girona (Teatre, Centre Cultural La Mercè), Vilanova i la Geltrú (Neàpolis), Cornellà de Llobregat (Citilab), Barcelona (CCCB, Liceu, Mercat de les Flors, Museu d'Història de Catalunya) i Sant Cugat del Vallès (Teatre Auditori).

Les ciutats que fins ara han projectat esdeveniments de l'Anella han estat: Mataró, Vic, la Seu d'Urgell, Barcelona (Ateneu Barcelonès), Palafròls (Biblioteca Enric Miralles), Manresa, Figueres i Palma de Mallorca (Es Baluard).

Aquests primers anys de funcionament de l'Anella Cultural, prop 18.000 persones han assistit a algun dels 59 espectacles que s'han programat entre òperes, festivals, certàmens literaris, representacions teatrals i altres activitats.

Per enguany, és previst incrementar en cinc el nombre de ciutats connectades, dur a terme tres projectes de projecció internacional (Llatinoamèrica, Canadà i Centre d'Europa) i compartir més de 25 actes.

3.7 Suport a la indústria cultural per digitalitzar continguts

A banda de la inversió que anualment el DCiMC dedica a digitalitzar la cultura, cal fer un breu esment als ajuts que l'Institut Català de les Indústries Culturals (ICIC) posa a disposició de la indústria cultural catalana per a projectes relacionats amb la digitalització.

L'ICIC és l'organisme per mitjà del qual el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, amb la participació dels sectors culturals implicats, duu a terme les polítiques de suport a les empreses culturals destinades a reforçar el teixit industrial de Catalunya en aquest àmbit. Hi ha diferents línies d'ajuts a les quals les empreses que tenen projectes de digitalització poden presentar-se, però destacarem, per exemple, les subvencions per a la digitalització de continguts editorials, l'edició electrònica de llibres i d'audiollibres i la difusió i comercialització digital com també una altra en la mateixa línia per a la indústria de les arts visuals.

3.8 Nous projectes per al 2010

3.8.1 Portal de divulgació de la cultura catalana

El DCiMC està treballant en un portal web sobre "tot allò que cal conèixer" sobre la cultura catalana, que es posarà en marxa properament. Es tracta d'un web divulgatiu, el contingut del qual l'han determinat diferents consells d'experts, que han decidit quins eren els temes que el portal havia de tractar i n'han verificat la informació.

El portal oferirà una visió integral de la cultura catalana, atenent als diversos àmbits que la componen: literatura, arts visuals, gastronomia, arts escèniques, cultura popular, llengua i història, ciència i tecnologia, pensament, cinema i audiovisual, mitjans de comunicació i música.

Els continguts del portal estaran disponibles en cinc idiomes —català, occità (aranès), castellà, anglès i francès— mitjançant 500 articles, 171 documents audiovisuals, 2.000 imatges i una selecció d'enllaços a webs externs (documents audiovisuals de *TV3 a la carta*, documents digitalitzats del Museu d'Arts Escèniques, articles de *Lletra*, etc.). Els articles i audiovisuals són de nova creació i els han elaborat especialistes en els diferents temes.

L'estructura del web està centrada en un cercador intel·ligent, amb una navegació adaptada per a discapacitats visuals. Un dels principals avantatges del cercador és que no presenta la informació de forma aïllada, sinó que ofereix informació contextualitzada. D'aquesta manera, la fitxa resultant de la cerca es mostra conjuntament amb altres possibles informacions d'interès per la seva proximitat temàtica i cronològica.

3.8.2 Creació d'una comunitat musical a la xarxa: l'*spotify català*

En breu es posarà en funcionament un portal web que vol ser l'aparador internacional de la música catalana, un repositori digital de referència de tots els continguts, recursos, comunitats i serveis en línia relacionats amb la música del país.

El portal té com a objectiu crear una comunitat virtual de persones interessades en la música feta a Catalunya i ser una plataforma de contractació de grups catalans. Ofereix informació sobre grups i artistes (incloent-hi les dades de contacte per a la contractació), concerts, videoclips, discografia i novetats. També hi ha la possibilitat de comprar música a través de la xarxa.

És un portal de cerca i escolta musical, a través del qual l'usuari pot trobar la música que més s'adiu als seus interessos de la manera més senzilla, directa i intuïtiva que sigui possible.

El portal s'adreça en una primera fase a un públic general, tot i que progressivament s'ampliaran els serveis per adaptar-se a les necessitats dels diferents professionals del sector (músics, promotors, mànagers, enginyers de so, productors, professors, programadors, locutors, periodistes, etc.).

3.8.3. CALAiX: Cultura a la Xarxa

CALAiX és el nom del nou dipòsit digital que impulsen conjuntament la Direcció General de Patrimoni i la Direcció General de Cooperació Cultural per tal de disposar d'una plataforma D-Space que permeti posar a disposició de tota la ciutadania documents produïts pel DCiMC o documents d'interès cultural. Tot i que les primeres col·leccions que s'hi incorporaran correspondran a documents generats per les dues direccions generals que hi col·laboren, el dipòsit està preparat per rebre qualsevol tipus de col·lecció d'objectes digitals d'interès cultural.

CALAiX facilitarà accés a un volum important d'informació en l'àmbit del patrimoni cultural derivada del procés previ de digitalització. Un pla de digitalització iniciat l'any 2005 que ha comportat la definició d'estàndards i protocols amb l'objectiu de garantir el procés, la pertinença i la recuperació de la informació que integren les diferents col·leccions i materials: memòries d'excavacions arqueològiques, planimetria, imatges, expedients de declaració de béns d'interès cultural, entre d'altres. També la definició de la informació associada a cada document per garantir una cerca eficient.

Documents digitalitzats:

- 28.100 plànols.
- 81.300 imatges.
- 207.500 pàgines.

4 Conclusions

Al nostre entendre ja no es pot parlar de polítiques culturals sense tenir en compte el factor digital. Elaborar un discurs sobre la cultura digital en el sentit de com es fa cultura a la xarxa, resulta ja imprescindible per a qualsevol govern. Certament estem encara en un moment molt inicial i no sovintegen els discursos que abordin aquesta qüestió des de la globalitat. Tenim polítiques sectorials (arxius, museus, biblioteques, etc.) però segurament queda per treballar un discurs més global que es plantegi una estratègia de 360 graus. Com es consumeix cultura des d'Internet? Existeix un llenguatge de creació propi d'Internet? Es continuarà anant a museus físics? Com afecta la xarxa a la creació literària o musical? Com afecta la xarxa al concepte de *lectura*?

Davant d'una estratègia consolidada ens atrevim a llençar una primera idea sobre com caldrà enfocar d'ara endavant la creació i la promoció cultural. La ciutadania segurament voldrà fer a la xarxa, com a mínim, allò que ara ja fa al món analògic. Però segurament anirem molt més enllà. Ara ja és possible consultar a la xarxa cinc museus alhora, integrar col·leccions que físicament estan separades, visitar una exposició virtual o consultar al moment un document d'arxiu que fins ara podia resultar de difícil consulta.

Segurament la creació i la indústria cultural també es veuran afectades. En el cas de la indústria musical i el cinema ja és un fet; en el món del llibre tot just arriben els primers *e-books* per al públic en general i comencen a percebre canvis i noves necessitats.

En els projectes que s'han presentat en aquest treball creiem que es poden veure algunes de les característiques que tindran els serveis culturals del futur immediat.

Certament no estem en el millor econòmic per plantejar-nos com serà el futur. El cert és, però, que el món digital el tenim aquí. Ens planteja nous compromisos econòmics, especialment d'adquisició de nova tecnologia, però al mateix temps ens permet de beneficiar-nos d'economia d'escala, compartir fons, estalviar costos de processament, etc.

Bibliografia

Alvárez, J.; Vives, J. (2009). "Las políticas internacionales de digitalización y su desarrollo en España". En: Vives,

J. (coord.). *Digitalización del patrimonio: Archivos, bibliotecas y museos en la red*. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya.

Casacuberta Sevilla, David (2001). "Nueve escollos para entender la cultura digital". *Enrahonar: quaderns de filosofia*, núm. 32–33, p. 235–244. <<http://ddd.uab.cat/record/991>>. [Consulta: 15/05/2010].

Comissio Europea (2008). *Comunicacio al Parlament Europeu, al Consell, al Comitè Economic i Social Europeu i al Comitè de les Regions Comunicacio sobre una agenda europea per a la cultura en un mon globalitzat. Document de treball del personal de la Comissio: inventari de les actuacions comunitaries de l'ambit de la cultura*. [Barcelona]: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicacio, p. 9.

Comissio Europea (2006). *Recomendación de la Comisión, de 24 de agosto de 2006, sobre la digitalización y la accesibilidad en línea del material cultural y la conservación digital*. Diario Oficial n° L 236 de 31/08/2006, p. 0028–0030. <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006H0585:ES:HTML>>. [Consulta: 15/05/2010].

Generalitat de Catalunya. Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació (2009). [Documents sobre l'estat de la digitalització de la cultura a Catalunya].

<<http://www20.gencat.cat/portal/site/Biblioteques/menuitem.690b4e2d7721b5b009671410b0c0e1a0/?vgnnextoid=ded81e1f0f090110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=ded81e1f0f090110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detall&contentid=f1170ee4cce00210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD>>. [Consulta: 15/05/2010].

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (2008). *Guia de digitalització de la Xarxa d'Arxius Comarcals v.2.0*. Barcelona: Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental. Versió actualitzada, juliol 2009. <<http://www.gencat.cat/cultura/arxius>>. [Consulta: 15/05/2010].

Hindal, S.; Wyller, E. H. (2004). "The Norwegian Archive, Library and Museum Authority - our role in a society based on knowledge and culture". *Library Review*, 53 (4), 207–212.

Jeanneney, Jean-Nöel (2005). "Quand Google défie l'Europe : plaidoyer pour un sursaut". *Le Monde*, 25/01/2005. <http://poezibao.typepad.com/poezibao/2005/01/quand_google_df.html>. [Consulta: 15/05/2010].

Mcluhan, M. (1964). *Understanding Media*. Nueva York: McGraw Hill.

Ministerio de Cultura. Comisión Española sobre la Digitalización y la Accesibilidad en Línea del Material Cultural y la Conservación Digital (CEDALMAC) (2008). *Plan Nacional de Digitalización y acceso a contenidos digitales 2008-2011*. Es pot consultar un resum d'aquest document a:

<http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/recommendation/report_implement_submission290208/spain.pdf>. [Consulta: 15/05/2010].

Parry, Ross (2005). "Digital heritage and the rise of theory in museum computing". *Museum Management and Curatorship*, 20: 4, p. 333–348.

Pladevall i Font, A.; Navarro i Cossio, Antoni (2009). *Aixo es Catalunya: guia del patrimoni arquitectonic*. Barcelona: Plaza & Janes. ISBN 978-84-393-8220-1

Tredinnick, L. (2008). *Digital information culture: The individual and society in the digital age*. Chandos internet series. Oxford, England: Chandos.

Data de recepció: 10/05/2010. Data d'acceptació: 28/05/2010

Nota

¹ Hi ha un resum dels temes tractats al blog del Grup BPI de Fesabid. <<http://fesabidbpi.wordpress.com/2010/04/15/digitalizacion-del-material-cultural-seminario-en-la-bne/>>.

